

Constitutia din 31/10/2003

TITLUL I

Principii generale

ARTICOLUL 1 - Statul român

1. România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.
2. Forma de guvernământ a statului român este republica.
3. România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.
4. Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale
5. În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

ARTICOLUL 2 - Suveranitatea

1. Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.
2. Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

ARTICOLUL 3 - Teritoriul

1. Teritoriul României este inalienabil.
2. Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, cu respectarea principiilor și a celorlalte norme generale admise ale dreptului internațional.
3. Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.
4. Pe teritoriul statului român nu pot fi stramutate sau colonizate populații străine.

ARTICOLUL 4 - Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

1. Statul are ca fundament unitatea poporului român și solidaritatea cetățenilor săi.
2. România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

ARTICOLUL 5 - Cetățenia

1. Cetățenia română se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.
2. Cetățenia română nu poate fi rețrăsită celui care a dobândit-o prin naștere.

ARTICOLUL 6 - Dreptul la identitate

1. Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.
2. Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

ARTICOLUL 7 - Românii din străinătate

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului al cărui cetățeni sunt.

ARTICOLUL 8 - Pluralismul și partidele politice

1. Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.
2. Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației.

ARTICOLUL 9 - Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale

Sindicatele, patronatele si asociatiile profesionale se constituie si își desfășoara activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apararea drepturilor si la promovarea intereselor profesionale, economice si sociale ale membrilor lor.

ARTICOLUL 10 - Relatii internationale

România întretine si dezvoltă relatii pasnice cu toate statele și, în acest cadru, relatii de buna vecinătate, întemeiate pe principiile si pe celelalte norme general admise ale dreptului international.

ARTICOLUL 11 - Dreptul international si dreptul intern

1. Statul român se obliga sa îndeplinească întocmai si cu buna-credință obligatiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

2. Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

3. În cazul în care un tratat la care România urmează sa devina parte cuprinde dispozitii contrare Constitutiei, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constitutiei.

ARTICOLUL 12 - Simboluri nationale

1. Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, rosu.

2. Ziua natională a României este 1 Decembrie.

3. Imnul national al României este "Desteaptă-te române".

4. Stema țării si sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ARTICOLUL 13 - Limba oficială

În România, limba oficială este limba română.

ARTICOLUL 14 - Capitala

Capitala României este municipiul București.

TITLUL II

Drepturile, libertatile si îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I Dispozitii comune

ARTICOLUL 15 - Universalitatea

1. Cetățenii beneficiază de drepturile si de libertatile consacrate prin Constitutie si prin alte legi si au obligatiile prevăzute de acestea.

2. Legea dispune numai pentru viitor, cu exceptia legii penale sau contravenționale mai favorabile.

ARTICOLUL 16 - Egalitatea în drepturi

1. Cetățenii sunt egali în fața legii si a autoritatilor publice, fara privilegii si fara discriminari.

2. Nimeni nu este mai presus de lege.

3. Funcțiile si demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română si domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei si barbati pentru ocuparea acestor functii si demnitati.

4. În condițiile aderării României la Uniunea Europeana, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerintele legii organice au dreptul de a alege si de a fi alesi în autoritățile administratiei publice locale.

ARTICOLUL 17 - Cetățenii români în strainatate

Cetățenii români se bucură în strainatate de protectia statului român si trebuie sa-si îndeplinească obligatiile, cu exceptia acelor ce nu sunt compatibile cu absenta lor din țară.

ARTICOLUL 18 - Cetățenii straini si apatrizii

1. Cetățenii straini si apatrizii care locuiesc în România se bucură de protectia generală a persoanelor si a averilor, garantată de Constitutie si de alte legi.

2. Dreptul de azil se acorda si se retrage în condițiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 19 - Extradarea si expulzarea

1. Cetateanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România.
2. Prin derogare de la prevederile alineatului 1., cetatenii români pot fi extradati în baza conventiilor internationale la care România este parte, în condițiile legii și pe baza de reciprocitate.
3. Cetatenii straini și apatrizii pot fi extradati numai în baza unei conventii internationale sau în condiții de reciprocitate.
4. Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ARTICOLUL 20 - Tratatel internationale privind drepturile omului

1. Dispozitiile constitutionale privind drepturile și libertatile cetatenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.
2. Daca exista neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului în care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ARTICOLUL 21 - Accesul liber la justitie

1. Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor și a intereselor sale legitime.
2. Nici o lege nu poate îngradi exercitarea acestui drept.
3. Partile au dreptul la un proces echitabil și la solutionarea cauzelor într-un termen rezonabil.
4. Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative și gratuite.

CAPITOLUL II Drepturile și libertatile fundamentale

ARTICOLUL 22 - Dreptul la viata și la integritate fizica și psihica

1. Dreptul la viata, precum și dreptul la integritate fizica și psihica ale persoanei sunt garantate.
2. Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant.
3. Pedeapsa cu moartea este interzisa.

ARTICOLUL 23 - Libertatea individuala

1. Libertatea individuala și siguranta persoanei sunt inviolabile.
2. Perchezitionarea, retinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevazute de lege.
3. Retinerea nu poate depasi 24 de ore.
4. Arestarea preventiva se dispune de judecator și numai în cursul procesului penal.
5. În cursul urmaririi penale arestarea preventiva se poate dispune pentru cel mult 30 de zile și se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fara ca durata totala sa depaseasca un termen rezonabil, și nu mai mult de 180 de zile.
6. În faza de judecata instanta este obligata, în condițiile legii, sa verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestarii preventive și sa dispuna, de îndata, punerea în libertate a inculpatului, daca temeiurile care au determinat arestarea preventiva au încetat sau daca instanta constata ca nu exista temeiuri noi care sa justifice mentinerea privarii de libertate.
7. Încheierile instantei privind masura arestarii preventive sunt supuse cailor de atac prevazute de lege.
8. Celui retinut sau arestat i se aduc de îndata la cunostinta, în limba pe care o înțelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunostinta numai în prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu.
9. Punerea în libertate a celui retinut sau arestat este obligatorie, daca motivele acestor masuri au disparut, precum și în alte situatii prevazute de lege.
10. Persoana arestata preventiv are dreptul sa ceara punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.
11. Pâna la ramânerea definitiva a hotarârii judecatoresti de condamnare, persoana este considerata nevinovata.

12. Nici o pedeapsa nu poate fi stabilita sau aplicata decât în condițiile și în temeiul legii.

13. Sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.

ARTICOLUL 24 - Dreptul la apărare

1. Dreptul la apărare este garantat.

2. În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ARTICOLUL 25 - Libera circulație

1. Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.

2. Fiecarui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

ARTICOLUL 26 - Viața intimă, familială și privată

1. Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

2. Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalca drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

ARTICOLUL 27 - Inviolabilitatea domiciliului

1. Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia.

2. De la prevederile alineatului 1. se poate derogă prin lege pentru următoarele situații:

a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;

b) înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;

c) apărarea securității naționale sau a ordinii publice;

d) prevenirea răspândirii unei epidemii.

3. Percheziția se dispune de judecător și se efectuează în condițiile și în formele prevăzute de lege.

4. Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afara de cazul infracțiunilor flagrante.

ARTICOLUL 28 - Secretul corespondenței

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ARTICOLUL 29 - Libertatea conștiinței

1. Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngadite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

2. Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

3. Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

4. În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbitare religioasă.

5. Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinăte.

6. Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

ARTICOLUL 30 - Libertatea de exprimare

1. Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

2. Cenzura de orice fel este interzisă.

3. Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

4. Nici o publicație nu poate fi suprimată.

5. Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.

6. Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

7. Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, îndemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri.

8. Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în conditiile legii. Delictele de presa se stabilesc prin lege.

ARTICOLUL 31 - Dreptul la informatie

1. Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi îngradit.
2. Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal.
3. Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala.
4. Mijloacele de informare în masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice.
5. Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.

ARTICOLUL 32 - Dreptul la învățatura

1. Dreptul la învățatura este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal si prin cel profesional, prin învățământul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare.
2. Învățământul de toate gradele se desfasoara în limba româna. În conditiile legii, învățământul se poate desfasura si într-o limba de circulatie internationala.
3. Dreptul persoanelor aparținând minoritatilor nationale de a învăța limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite în aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.
4. Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti din familii defavorizate si celor institutionalizati, în conditiile legii.
5. Învățământul de toate gradele se desfasoara în unitati de stat, particulare si confesionale, în conditiile legii.
6. Autonomia universitara este garantata.
7. Statul asigura libertatea învățământului religios, potrivit cerintelor specifice fiecarui cult. În scolile de stat, învățământul religios este organizat si garantat prin lege.

ARTICOLUL 33 - Accesul la cultura

1. Accesul la cultura este garantat, în conditiile legii.
2. Libertatea persoanei de a-si dezvolta spiritualitatea si de a accede la valorile culturii nationale si universale nu poate fi îngradita.
3. Statul trebuie sa asigure pastrarea identitatii spirituale, sprijinirea culturii nationale, stimularea artelor, protejarea si conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativitatii contemporane, promovarea valorilor culturale si artistice ale României în lume.

ARTICOLUL 34 - Dreptul la ocrotirea sanatatii

1. Dreptul la ocrotirea sanatatii este garantat.
2. Statul este obligat sa ia masuri pentru asigurarea igienei si a sanatatii publice.
3. Organizarea asistentei medicale si a sistemului de asigurari sociale pentru boala, accidente, maternitate si recuperare, controlul exercitarii profesiilor medicale si a activitatilor paramedicale, precum si alte masuri de protectie a sanatatii fizice si mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ARTICOLUL 35 - Dreptul la mediu sanatos

1. Statul recunoaste dreptul oricarei persoane la un mediu înconjurator sanatos si echilibrat ecologic.
2. Statul asigura cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.
3. Persoanele fizice si juridice au îndatorirea de a proteja si a ameliora mediul înconjurator.

ARTICOLUL 36 - Dreptul de vot

1. Cetatenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniti până în ziua alegerilor inclusiv.
2. Nu au drept de vot debilii sau alienatii mintal, pusi sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

ARTICOLUL 37 - Dreptul de a fi ales

1. Au dreptul de a fi aleși cetatenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul 3., dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul 3..
2. Candidații trebuie să fie împliniți, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.

ARTICOLUL 38 - Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii români au dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European.

ARTICOLUL 39 - Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.

ARTICOLUL 40 - Dreptul de asociere

1. Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.
2. Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale.
3. Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistratii, membrii activi ai armatei, politistii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.
4. Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.

ARTICOLUL 41 - Munca și protecția socială a muncii

1. Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.
2. Salariații au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege.
3. Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.
4. La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.
5. Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

ARTICOLUL 42 - Interzicerea muncii fortate

1. Munca forțată este interzisă.
2. Nu constituie munca forțată:
 - a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință;
 - b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;
 - c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.

ARTICOLUL 43 - Dreptul la grevă

1. Salariații au dreptul la grevă pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale.
2. Legea stabilește condițiile și limitele exercitării acestui drept, precum și garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate.

ARTICOLUL 44 - Dreptul de proprietate privata

1. Dreptul de proprietate, precum si creantele asupra statului, sunt garantate. Continutul si limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

2. Proprietatea privata este garantata si ocrotita în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetatenii straini si apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privata asupra terenurilor numai în conditiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeana si din alte tratate internationale la care România este parte, pe baza de reciprocitate, în conditiile prevazute prin lege organica, precum si prin mostenire legala.

3. Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauza de utilitate publica, stabilita potrivit legii, cu dreapta si prealabila despagubire.

4. Sunt interzise nationalizarea sau orice alte masuri de trecere silita în proprietate publica a unor bunuri pe baza apartenentei sociale, etnice, religioase, politice sau de alta natura discriminatorie a titularilor.

5. Pentru lucrari de interes general, autoritatea publica poate folosi subsolul oricarei proprietati imobiliare, cu obligatia de a despagubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantatiilor sau constructiilor, precum si pentru alte daune imputabile autoritatii.

6. Despagubirile prevazute în alineatele 3. si 5. se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergenta, prin justitie.

7. Dreptul de proprietate obliga la respectarea sarcinilor privind protectia mediului si asigurarea bunei vecinatati, precum si la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

8. Averea dobândita licit nu poate fi confiscata. Caracterul licit al dobândirii se prezuma.

9. Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infractiuni ori contraventii pot fi confiscate numai în conditiile legii.

ARTICOLUL 45 - Libertatea economica

Accesul liber al persoanei la o activitate economica, libera initiativa si exercitarea acestora în conditiile legii sunt garantate.

ARTICOLUL 46 - Dreptul la mostenire

Dreptul la mostenire este garantat.

ARTICOLUL 47 - Nivelul de trai

1. Statul este obligat sa ia masuri de dezvoltare economica si de protectie sociala, de natura sa asigure cetatenilor un nivel de trai decent.

2. Cetatenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate platit, la asistenta medicala în unitatile sanitare de stat, la ajutor de somaj si la alte forme de asigurari sociale publice sau private, prevazute de lege. Cetatenii au dreptul si la masuri de asistenta sociala, potrivit legii.

ARTICOLUL 48 - Familia

1. Familia se întemeiaza pe casatoria liber consimtita între sotii, pe egalitatea acestora si pe dreptul si îndatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia si instruirea copiilor.

2. Conditiile de încheiere, de desfacere si de nulitate a casatoriei se stabilesc prin lege. Casatoria religioasa poate fi celebrata numai dupa casatoria civila.

3. Copiii din afara casatoriei sunt egali în fata legii cu cei din casatorie.

ARTICOLUL 49 - Protectia copiilor si a tinerilor

1. Copiii si tinerii se bucura de un regim special de protectie si de asistenta în realizarea drepturilor lor.

2. Statul acorda alocatii pentru copii si ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protectie sociala a copiilor si a tinerilor se stabilesc prin lege.

3. Exploatarea minorilor, folosirea lor în activitati care le-ar dauna sanatatii, moralitatii sau care le-ar pune în primejdie viata ori dezvoltarea normala sunt interzise.

4. Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajati ca salariati.

5. Autoritatile publice au obligatia sa contribuie la asigurarea conditiilor pentru participarea libera a tinerilor la viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.

ARTICOLUL 50 - Protectia persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucura de protectie speciala. Statul asigura realizarea unei politici nationale de egalitate a sanselor, de prevenire si de tratament ale handicapului, în vederea participarii efective a persoanelor cu handicap în viata comunitatii, respectând drepturile si îndatoririle ce revin parintilor si tutorilor.

ARTICOLUL 51 - Dreptul de petitionare

1. Cetatenii au dreptul sa se adreseze autoritatilor publice prin petitii formulate numai în numele semnatarilor.

2. Organizatiile legal constituite au dreptul sa adreseze petitii exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezinta.

3. Exercitarea dreptului de petitionare este scutita de taxa.

4. Autoritatile publice au obligatia sa raspunda la petitii în termenele si în conditiile stabilite potrivit legii.

ARTICOLUL 52 - Dreptul persoanei vatamate de o autoritate publica

1. Persoana vatamata într-un drept al sau ori într-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anulara actului si repararea pagubei.

2. Condiitiile si limitele exercitarii acestui drept se stabilesc prin lege organica.

3. Statul raspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Raspunderea statului este stabilita în conditiile legii si nu înlatura raspunderea magistratilor care si-au exercitat functia cu recredinta sau grava neglijenta.

ARTICOLUL 53 - Restrângerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertati

1. Exerciitiul unor drepturi sau al unor libertati poate fi restrâns numai prin lege si numai daca se impune, dupa caz, pentru: apararea securitatii nationale, a ordinii, a sanatatii ori a moralei publice, a drepturilor si a libertatilor cetatenilor; desfasurarea instructiei penale; prevenirea consecintelor unei calamitati naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

2. Restrângerea poate fi dispusa numai daca este necesara într-o societate democratica. Masura trebuie sa fie proportionala cu situatia care a determinat-o, sa fie aplicata în mod nediscriminatoriu si fara a aduce atingere existentei dreptului sau a libertatii.

CAPITOLUL III

Îndatoririle fundamentale

ARTICOLUL 54 - Fidelitatea fata de tara

1. Fidelitatea fata de tara este sacra.

2. Cetatenii carora le sunt încredintate functii publice, precum si militarii, raspund de îndeplinirea cu credinta a obligatiilor ce le revin si, în acest scop, vor depune juramântul cerut de lege.

ARTICOLUL 55 - Apararea tarii

1. Cetatenii au dreptul si obligatia sa apere România.

2. Condiitiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organica.

3. Cetatenii pot fi încorporati de la vârsta de 20 de ani si pâna la vârsta de 35 de ani, cu exceptia voluntarilor, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 56 - Contributii financiare

1. Cetatenii au obligatia sa contribuie, prin impozite si prin taxe, la cheltuielile publice.

2. Sistemul legal de impuneri trebuie sa asigure asezarea justa a sarcinilor fiscale.

3. Orice alte prestatii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situatii exceptionale.

ARTICOLUL 57 - Exercițarea drepturilor și a libertăților

Cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.

CAPITOLUL IV Avocatul Poporului

ARTICOLUL 58 - Numirea și rolul

1. Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice. Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate.
2. Avocatul Poporului și adjuncții săi nu pot îndeplini nici o altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.
3. Organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 59 - Exercițarea atribuțiilor

1. Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor, în limitele stabilite de lege.
2. Autoritățile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercițarea atribuțiilor sale.

ARTICOLUL 60 - Raportul în fața Parlamentului

Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

TITLUL III Autoritățile publice

CAPITOLUL I Parlamentul

SECȚIUNEA 1 Organizare și funcționare

ARTICOLUL 61 - Rolul și structura

1. Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.
2. Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

ARTICOLUL 62 - Alegerea Camerelor

1. Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.
2. Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.
3. Numărul deputaților și al senatorilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării.

ARTICOLUL 63 - Durata mandatului

1. Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora.
2. Alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.
3. Parlamentul nou ales se întrunește, la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

4. Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

5. Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

ARTICOLUL 64 - Organizarea internă

1. Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.

2. Fiecare Camera își alege un birou permanent. Președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. ceilalți membri ai birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului.

3. Deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

4. Fiecare Camera își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

5. Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere.

ARTICOLUL 65 - Sedințele Camerelor

1. Camera Deputaților și Senatul lucrează în sedințe separate.

2. Camerele își desfășoară lucrările și în sedințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru:

- a) primirea mesajului Președintelui României;
- b) aprobarea bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) declararea mobilizării totale sau parțiale;
- d) declararea stării de război;
- e) suspendarea sau încetarea ostilităților militare;
- f) aprobarea strategiei naționale de apărare a țării;
- g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
- h) numirea, la propunerea Președintelui României, a directorilor serviciilor de informații și exercitarea controlului asupra activității acestor servicii;
- i) numirea Avocatului Poporului;
- j) stabilirea statutului deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora;
- k) îndeplinirea altor atribuții care, potrivit Constituției sau regulamentului, se exercită în ședința comună.

ARTICOLUL 66 - Sesiuni

1. Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

2. Camera Deputaților și Senatul se întrunesc și în sesiuni extraordinare, la cererea Președintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numărul deputaților sau al senatorilor.

3. Convocarea Camerelor se face de președinții acestora.

ARTICOLUL 67 - Actele juridice și cvorumul legal

Camera Deputaților și Senatul adoptă legi, hotărâri și motiuni, în prezența majorității membrilor.

ARTICOLUL 68 - Caracterul public al sedințelor

1. Sedințele celor două Camere sunt publice.

2. Camerele pot hotărâi ca anumite sedințe să fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a
Statutul deputatilor si al senatorilor

ARTICOLUL 69 - Mandatul reprezentativ

1. În exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt în serviciul poporului.
2. Orice mandat imperativ este nul.

ARTICOLUL 70 - Mandatul deputatilor si al senatorilor

1. Deputatii si senatorii intra în exercitiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii juramântului. Juramântul se stabileste prin lege organica.
2. Calitatea de deputat sau de senator înceteaza la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ARTICOLUL 71 - Incompatibilitati

1. Nimeni nu poate fi, în acelasi timp, deputat si senator.
2. Calitatea de deputat sau de senator este incompatibila cu exercitarea oricarei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de membru al Guvernului.
3. Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ARTICOLUL 72 - Imunitatea parlamentara

1. Deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.
2. Deputatii si senatorii pot fi urmariti si trimisi în judecata penala pentru fapte care nu au legatura cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara încuviintarea Camerei din care fac parte, dupa ascultarea lor. Urmarirea si trimiterea în judecata penala se pot face numai de catre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie. Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie.
3. În caz de infractiune flagranta, deputatii sau senatorii pot fi retinuti si supusi perchezitiei. Ministrul justitiei îl va informa neîntârziat pe presedintele Camerei asupra retinerii si a perchezitiei. În cazul în care Camera sesizata constata ca nu exista temei pentru retinere, va dispune imediat revocarea acestei masuri.

SECTIUNEA a 3-a
Legiferarea

ARTICOLUL 73 - Categoriile de legi

1. Parlamentul adopta legi constitutionale, legi organice si legi ordinare.
2. Legile constitutionale sunt cele de revizuire a Constitutiei.
3. Prin lege organica se reglementeaza:
 - a) sistemul electoral; organizarea si functionarea Autoritatii Electorale Permanente;
 - b) organizarea, functionarea si finantarea partidelor politice;
 - c) statutul deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;
 - d) organizarea si desfasurarea referendumului;
 - e) organizarea Guvernului si a Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;
 - f) regimul starii de mobilizare partiala sau totala a fortelor armate si al starii de razboi;
 - g) regimul starii de asediu si al starii de urgenta;
 - h) infractiunile, pedepsele si regimul executarii acestora;
 - i) acordarea amnistiei sau a gratierii colective;
 - j) statutul functionarilor publici;
 - k) contenciosul administrativ;
 - l) organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instantelor judecatoresti, a Ministerului Public si a Curtii de Conturi;

- m) regimul juridic general al proprietatii si al mostenirii;
- n) organizarea generala a învățământului;
- o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locala;
- p) regimul general privind raporturile de munca, sindicatele, patronatele si protectia sociala;
- r) statutul minoritatilor nationale din România;
- s) regimul general al cultelor;
- t) celelalte domenii pentru care în Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ARTICOLUL 74 - Initiativa legislativa

1. Initiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel puțin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care își manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel puțin un sfert din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete, respectiv în municipiul Bucuresti, trebuie sa fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături în sprijinul acestei initiativ.

2. Nu pot face obiectul initiativii legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.

3. Guvernul își exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa îl adopte, ca prima Camera sesizata.

4. Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai în forma ceruta pentru proiectele de legi.

5. Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ARTICOLUL 75 - Sesizarea Camerelor

1. Se supun spre dezbateri si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul 5., articolul 40 alineatul 3., articolul 55 alineatul 2., articolul 58 alineatul 3., articolul 73 alineatul 3. literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul 2., articolul 102 alineatul 3., articolul 105 alineatul 2., articolul 117 alineatul 3., articolul 118 alineatele 2. si 3., articolul 120 alineatul 2., articolul 126 alineatele 4. si 5. si articolul 142 alineatul 5.. Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

2. Prima Camera sesizata se pronunta în termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. În cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

3. Dupa adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

4. În cazul în care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului 1., intra în competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a doua Camera este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se întoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv în procedura de urgenta.

5. Dispozitiile alineatului 4. referitoare la întoarcerea legii se aplica în mod corespunzator si în cazul în care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ARTICOLUL 76 - Adoptarea legilor si a hotarârilor

1. Legile organice si hotarârile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecărei Camere.

2. Legile ordinare si hotarârile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

3. La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecărei Camere.

ARTICOLUL 77 - Promulgarea legii

1. Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

2. Înainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

3. Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ARTICOLUL 78 - Intrarea în vigoare a legii

Legea se publica în Monitorul Oficial al României si intra în vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta în textul ei.

ARTICOLUL 79 - Consiliul Legislativ

1. Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative în vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii întregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei României.

2. Înfiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II

Presedintele României

ARTICOLUL 80 - Rolul Presedintelui

1. Presedintele României reprezinta statul român si este garantul independentei nationale, al unitatii si al integritatii teritoriale a tarii.

2. Presedintele României vegheaza la respectarea Constitutiei si la buna functionare a autoritatilor publice. În acest scop, Presedintele exercita functia de mediere între puterile statului, precum si între stat si societate.

ARTICOLUL 81 - Alegerea Presedintelui

1. Presedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat.

2. Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegatorilor înscriși în listele electorale.

3. În cazul în care nici unul dintre candidati nu a întrunit aceasta majoritate, se organizeaza al doilea tur de scrutin, între primii doi candidati stabiliti în ordinea numarului de voturi obtinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

4. Nici o persoana nu poate îndeplini functia de Presedinte al României decât pentru cel mult doua mandate. Acestea pot fi si succesive.

ARTICOLUL 82 - Validarea mandatului si depunerea juramântului

1. Rezultatul alegerilor pentru functia de Presedinte al României este validat de Curtea Constitutionala.

2. Candidatul a carui alegere a fost validata depune în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, urmatorul juramânt:

"Jur sa-mi daruiesc toata puterea si priceperea pentru propasirea spirituala si materiala a poporului român, sa respect Constitutia si legile tarii, sa apar democratia, drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor, suveranitatea, independenta, unitatea si integritatea teritoriala a României. Asa sa-mi ajute Dumnezeu!"

ARTICOLUL 83 - Durata mandatului

1. Mandatul Presedintelui României este de 5 ani si se exercita de la data depunerii juramântului.

2. Presedintele României își exercita mandatul pâna la depunerea juramântului de Presedintele nou ales.

3. Mandatul Presedintelui României poate fi prelungit, prin lege organica, în caz de razboi sau de catastrofa.

ARTICOLUL 84 - Incompatibilitati si imunitati

1. În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată.

2. Președintele României se bucură de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul 1. se aplică în mod corespunzător.

ARTICOLUL 85 - Numirea Guvernului

1. Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

2. În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

3. Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alineatul 2. numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.

ARTICOLUL 86 - Consultarea Guvernului

Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită.

ARTICOLUL 87 - Participarea la ședințele Guvernului

1. Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații.

2. Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

ARTICOLUL 88 - Mesaje

Președintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii.

ARTICOLUL 89 - Dizolvarea Parlamentului

1. După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

2. În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

3. Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui României și nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență.

ARTICOLUL 90 - Referendumul

Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

ARTICOLUL 91 - Atribuții în domeniul politicii externe

1. Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege.

2. Președintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai României și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

3. Reprezentanții diplomați ai altor state sunt acreditați pe lângă Președintele României.

ARTICOLUL 92 - Atribuții în domeniul apărării

1. Președintele României este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

2. El poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau totală a forțelor armate. Numai în cazuri excepționale, hotărârea Președintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

3. În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii și le aduce neîntârziat la cunostința Parlamentului, printr-un mesaj. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

4. În caz de mobilizare sau de război Parlamentul își continuă activitatea pe toată durata acestor stări, iar dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept în 24 de ore de la declararea lor.

ARTICOLUL 93 - Măsuri excepționale

1. Președintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

2. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea stării de asediu sau a stării de urgență și funcționează pe toată durata acestora.

ARTICOLUL 94 - Alte atribuții

Președintele României îndeplinește și următoarele atribuții:

- a) conferă decorații și titluri de onoare;
- b) acordă gradele de maresal, de general și de amiral;
- c) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;
- d) acordă grațierea individuală.

ARTICOLUL 95 - Suspendarea din funcție

1. În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constituției, Președintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

2. Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunostința Președintelui.

3. Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

ARTICOLUL 96 - Punerea sub acuzare

1. Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, cu votul a cel puțin două treimi din numărul deputaților și senatorilor, pot hotărâ punerea sub acuzare a Președintelui României pentru înaltă trădare.

2. Propunerea de punere sub acuzare poate fi inițiată de majoritatea deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunostința Președintelui României pentru a putea da explicații cu privire la faptele ce i se impută.

3. De la data punerii sub acuzare și până la data demiterii Președintele este suspendat de drept.

4. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție. Președintele este demis de drept la data rămânării definitive a hotărârii de condamnare.

ARTICOLUL 97 - Vacanța funcției

1. Vacanța funcției de Președinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din funcție, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

2. În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Președinte.

ARTICOLUL 98 - Interimatul funcției

1. Dacă funcția de Președinte devine vacanță ori dacă Președintele este suspendat din funcție sau dacă se află în imposibilitate temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de președintele Senatului sau de președintele Camerei Deputaților.

2. Atribuțiile prevăzute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului funcției prezidențiale.

ARTICOLUL 99 - Răspunderea președintelui interimar

Dacă persoana care asigură interimatul funcției de Președinte al României săvârșește fapte grave, prin care se încalca prevederile Constituției, se aplică articolul 95 și articolul 98.

ARTICOLUL 100 - Actele Presedintelui

1. În exercitarea atribuțiilor sale, Presedintele României emite decrete care se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența decretului.

2. Decretele emise de Presedintele României în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute în articolul 91 alineatele 1. și 2., articolul 92 alineatele 2. și 3., articolul 93 alineatul 1. și articolul 94 literele a), b) și d) se contrasemnează de primul-ministru.

ARTICOLUL 101 - Indemnizația și celelalte drepturi

Indemnizația și celelalte drepturi ale Presedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III Guvernul

ARTICOLUL 102 - Rolul și structura

1. Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice.

2. În îndeplinirea atribuțiilor sale, Guvernul cooperează cu organismele sociale interesate.

3. Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.

ARTICOLUL 103 - Încetarea

1. Presedintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

2. Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului.

3. Programul și lista Guvernului se dezbate de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.

ARTICOLUL 104 - Jurământul de credință

1. Primul-ministru, miniștrii și ceilalți membri ai Guvernului vor depune individual, în fața Presedintelui României, jurământul de la articolul 82.

2. Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

ARTICOLUL 105 - Incompatibilități

1. Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial.

2. Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

ARTICOLUL 106 - Încetarea funcției de membru al Guvernului

Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

ARTICOLUL 107 - Primul-ministru

1. Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.

2. Presedintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.

3. Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Presedintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

4. Prevederile alineatului 3. se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

ARTICOLUL 108 - Actele Guvernului

1. Guvernul adopta hotărâri și ordonante.
2. Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.
3. Ordonantele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.
4. Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

ARTICOLUL 109 - Raspunderea membrilor Guvernului

1. Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.
2. Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercitiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.
3. Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

ARTICOLUL 110 - Încetarea mandatului

1. Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.
2. Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, ori este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile.
3. În situațiile prevăzute în alineatul 2. sunt aplicabile prevederile articolului 103.
4. Guvernul al cărui mandat a încetat potrivit alineatelor 1. și 2. îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV

Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111 - Informarea Parlamentului

1. Guvernul și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar al activității lor, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. În cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informării este obligatorie.
2. Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

ARTICOLUL 112 - Întrebări, interpelări și motiuni simple

1. Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.
2. Camera Deputaților sau Senatul poate adopta o motiune simplă prin care să-și exprime poziția cu privire la o problemă de politică internă sau externă ori, după caz, cu privire la o problemă ce a făcut obiectul unei interpelări.

ARTICOLUL 113 - Motiunea de cenzura

1. Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, pot retrage încrederea acordata Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzura, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.
2. Motiunea de cenzura poate fi initiata de cel putin o patrime din numarul total al deputatilor si senatorilor si se comunica Guvernului la data depunerii.
3. Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data când a fost prezentata în sedinta comuna a celor doua Camere.
4. Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, în aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului în care Guvernul își angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ARTICOLUL 114 - Angajarea raspunderii Guvernului

1. Guvernul își poate angaja raspunderea în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.
2. Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata în conditiile articolului 113.
3. Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului 2., proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de politica generala devine obligatorie pentru Guvern.
4. În cazul în care Presedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului 3., dezbaterea acesteia se va face în sedinta comuna a celor doua Camere.

ARTICOLUL 115 - Delegarea legislativa

1. Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante în domenii care nu fac obiectul legilor organice.
2. Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul si data pâna la care se pot emite ordonante.
3. Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pâna la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonantei.
4. Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai în situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amânata, având obligatia de a motiva urgenta în cuprinsul acestora.
5. Ordonanta de urgenta intra în vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbateri în procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, daca nu se afla în sesiune, se convoaca în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzând norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul 1..
6. Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate în domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si îndatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri în proprietate publica.
7. Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au încetat potrivit alineatului 3..
8. Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V **Administratia publica**

SECTIUNEA 1 **Administratia publica centrala de specialitate**

ARTICOLUL 116 - Structura

1. Ministerele se organizeaza numai în subordinea Guvernului.
2. Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ARTICOLUL 117 - Înfiintarea

1. Ministerele se înfiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.
2. Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot înfiinta organe de specialitate, în subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.
3. Autoritati administrative autonome se pot înfiinta prin lege organica.

ARTICOLUL 118 - Fortele armate

1. Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. În conditiile legii si ale tratatelor internationale la care România este parte, armata contribuie la apararea colectiva în sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.
2. Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.
3. Prevederile alineatelor 1. si 2. se aplica, în mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.
4. Organizarea de activitati militare sau paramilitare în afara unei autoritati statale este interzisa.
5. Pe teritoriul României pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai în conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care România este parte.

ARTICOLUL 119 - Consiliul Suprem de Aparare a Tarii

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii internationale si la apararea colectiva în sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacii.

SECTIUNEA a 2-a **Administratia publica locala**

ARTICOLUL 120 - Principii de baza

1. Administratia publica din unitatile administrativ-teritoriale se întemeiaza pe principiile descentralizarii, autonomiei locale si deconcentrarii serviciilor publice.
2. În unitatile administrativ-teritoriale în care cetatenii aparținând unei minoritati nationale au o pondere semnificativa se asigura folosirea limbii minoritatii nationale respective în scris si oral în relatiile cu autoritatile administratiei publice locale si cu serviciile publice deconcentrate, în conditiile prevazute de legea organica.

ARTICOLUL 121 - Autoritati comunale si orasenesti

1. Autoritatile administratiei publice, prin care se realizeaza autonomia locala în comune si în orase, sunt consiliile locale alese si primarii alesi, în conditiile legii.
2. Consiliile locale si primarii functioneaza, în conditiile legii, ca autoritati administrative autonome si rezolva treburile publice din comune si din orase.
3. Autoritatile prevazute la alineatul 1. se pot constitui si în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ARTICOLUL 122 - Consiliul judetean

1. Consiliul judetean este autoritatea administratiei publice pentru coordonarea activitatii consiliilor comunale si orasenesti, în vederea realizarii serviciilor publice de interes judetean.
2. Consiliul judetean este ales si functioneaza în conditiile legii.

ARTICOLUL 123 - Prefectul

1. Guvernul numeste un prefect în fiecare judet si în municipiul Bucuresti.
2. Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local si conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor si ale celorlalte organe ale administratiei publice centrale din unitatile administrativ-teritoriale.
3. Atributiile prefectului se stabilesc prin lege organica.
4. Între prefecti, pe de o parte, consiliile locale si primari, precum si consiliile judetene si presedintii acestora, pe de alta parte, nu exista raporturi de subordonare.
5. Prefectul poate ataca, în fata instantei de contencios administrativ, un act al consiliului judetean, al celui local sau al primarului, în cazul în care considera actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI

Autoritatea judecatoreasca

SECTIUNEA 1

Instantele judecatoresti

ARTICOLUL 124 - Înfiptuirea justitiei

1. Justitia se înfiptuiește în numele legii.
2. Justitia este unica, impartiala si egala pentru toti.
3. Judecatorii sunt independenti si se supun numai legii.

ARTICOLUL 125 - Statutul judecatorilor

1. Judecatorii numiti de Presedintele României sunt inamovibili, în conditiile legii.
2. Propunerile de numire, precum si promovarea, transferarea si sanctionarea judecatorilor sunt de competenta Consiliului Superior al Magistraturii, în conditiile legii sale organice.
3. Functia de judecator este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învatamântul superior.

ARTICOLUL 126 - Instantele judecatoresti

1. Justitia se realizeaza prin Înalta Curte de Casatie si Justitie si prin celelalte instante judecatoresti stabilite de lege.
2. Competenta instantelor judecatoresti si procedura de judecata sunt prevazute numai prin lege.
3. Înalta Curte de Casatie si Justitie asigura interpretarea si aplicarea unitara a legii de catre celelalte instante judecatoresti, potrivit competentei sale.
4. Componerea Înaltei Curti de Casatie si Justitie si regulile de functionare a acesteia se stabilesc prin lege organica.
5. Este interzisa înfiintarea de instante extraordinare. Prin lege organica pot fi înfiintate instante specializate în anumite materii, cu posibilitatea participarii, dupa caz, a unor persoane din afara magistraturii.
6. Controlul judecatoresc al actelor administrative ale autoritatilor publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu exceptia celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum si a actelor de comandament cu caracter militar. Instantele de contencios administrativ sunt competente sa solutioneze cererile persoanelor vatamate prin ordonante sau, dupa caz, prin dispozitii din ordonante declarate neconstitutionale.

ARTICOLUL 127 - Caracterul public al dezbaterilor

- Sedintele de judecata sunt publice, afara de cazurile prevazute de lege.

ARTICOLUL 128 - Folosirea limbii materne si a interpretului în justitie

1. Procedura judiciara se desfasoara în limba româna.
2. Cetatenii români aparținând minoritatilor nationale au dreptul sa se exprime în limba materna în fata instantelor de judecata, în conditiile legii organice.
3. Modalitatile de exercitare a dreptului prevazut la alineatul 2., inclusiv prin folosirea de interpreti sau traduceri, se vor stabili astfel încât sa nu împiedice buna administrare a justitiei si sa nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesati.
4. Cetatenii straini si apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba româna au dreptul de a lua cunostinta de toate actele si lucrarile dosarului, de a vorbi în instanta si de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

ARTICOLUL 129 - Folosirea cailor de atac

Împotriva hotarârilor judecatoresti, partile interesate si Ministerul Public pot exercita caile de atac, în conditiile legii.

ARTICOLUL 130 - Politia instantelor

Instancele judecatoresti dispun de politia pusa în serviciul lor.

SECTIUNEA a 2-a Ministerul Public

ARTICOLUL 131 - Rolul Ministerului Public

1. În activitatea judiciara, Ministerul Public reprezinta interesele generale ale societatii si apara ordinea de drept, precum si drepturile si libertatile cetatenilor.
2. Ministerul Public își exercita atributiile prin procurori constituiti în parchete, în conditiile legii.
3. Parchetele functioneaza pe lângă instancele de judecata, conduc si supravegheaza activitatea de cercetare penala a politiei judiciare, în conditiile legii.

ARTICOLUL 132 - Statutul procurorilor

1. Procurorii își desfasoara activitatea potrivit principiului legalitatii, al imparțialitatii si al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justitiei.
2. Functia de procuror este incompatibila cu orice alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul superior.

SECTIUNEA a 3-a Consiliul Superior al Magistraturii

ARTICOLUL 133 - Rolul si structura

1. Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independentei justitiei.
2. Consiliul Superior al Magistraturii este alcatuit din 19 membri, din care:
 - a) 14 sunt alesi în adunarile generale ale magistratilor si validati de Senat; acestia fac parte din doua sectii, una pentru judecatori si una pentru procurori; prima sectie este compusa din 9 judecatori, iar cea de-a doua din 5 procurori;
 - b) 2 reprezentanti ai societatii civile, specialisti în domeniul dreptului, care se bucura de înalta reputatie profesionala si morala, alesi de Senat; acestia participa numai la lucrarile în plen;
 - c) ministrul justitiei, presedintele Înaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie.
3. Presedintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistratii prevazuti la alineatul 2. litera a).
4. Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.
5. Hotarârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.
6. Presedintele României prezideaza lucrarile Consiliului Superior al Magistraturii la care participa.

7. Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive si irevocabile, cu exceptia celor prevazute la articolul 134 alineatul 2..

ARTICOLUL 134 - Atributii

1. Consiliul Superior al Magistraturii propune Presedintelui României numirea în functie a judecatorilor si a procurorilor, cu exceptia celor stagiaari, în conditiile legii.

2. Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineste rolul de instanta de judecata, prin sectiile sale, în domeniul raspunderii disciplinare a judecatorilor si a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organica. În aceste situatii, ministrul justitiei, presedintele Înaltei Curti de Casatie si Justitie si procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie nu au drept de vot.

3. Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinara pot fi atacate la Înalta Curte de Casatie si Justitie.

4. Consiliul Superior al Magistraturii îndeplineste si alte atributii stabilite prin legea sa organica, în realizarea rolului sau de garant al independentei justitiei.

TITLUL IV

Economia si finantele publice

ARTICOLUL 135 - Economia

1. Economia României este economie de piata, bazata pe libera initiativa si concurenta.

2. Statul trebuie sa asigure:

a) libertatea comertului, protectia concurentei loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de productie;

b) protejarea intereselor nationale în activitatea economica, financiara si valutara;

c) stimularea cercetarii stiintifice si tehnologice nationale, a artei si protectia dreptului de autor;

d) exploatarea resurselor naturale, în concordanta cu interesul national;

e) refacerea si ocrotirea mediului înconjurator, precum si mentinerea echilibrului ecologic;

f) crearea conditiilor necesare pentru cresterea calitatii vietii;

g) aplicarea politicilor de dezvoltare regionala în concordanta cu obiectivele Uniunii Europene.

ARTICOLUL 136 - Proprietatea

1. Proprietatea este publica sau privata.

2. Proprietatea publica este garantata si ocrotita prin lege si apartine statului sau unitatilor administrativ-teritoriale.

3. Bogatiile de interes public ale subsolului, spatiul aerian, apele cu potential energetic valorificabil, de interes national, plajele, marea teritoriala, resursele naturale ale zonei economice si ale platoului continental, precum si alte bunuri stabilite de legea organica, fac obiectul exclusiv al proprietatii publice.

4. Bunurile proprietate publica sunt inalienabile. În conditiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori institutiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosinta gratuita institutiilor de utilitate publica.

5. Proprietatea privata este inviolabila, în conditiile legii organice.

ARTICOLUL 137 - Sistemul financiar

1. Formarea, administrarea, întrebuintarea si controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrativ-teritoriale si ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.

2. Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În conditiile aderarii la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia si înlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 138 - Bugetul public national

1. Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat si bugetele locale ale comunelor, ale oraselor si ale judetelor.

2. Guvernul elaboreaza anual proiectul bugetului de stat si pe cel al asigurarilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobarii Parlamentului.

3. Daca legea bugetului de stat si legea bugetului asigurarilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea exercitiului bugetar, se aplica în continuare bugetul de stat si bugetul asigurarilor sociale de stat ale anului precedent, pâna la adoptarea noilor bugete.

4. Bugetele locale se elaboreaza, se aproba si se executa în conditiile legii.

5. Nici o cheltuiala bugetara nu poate fi aprobata fara stabilirea sursei de finantare.

ARTICOLUL 139 - Impozite, taxe si alte contributii

1. Impozitele, taxele si orice alte venituri ale bugetului de stat si ale bugetului asigurarilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.

2. Impozitele si taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau judetene, în limitele si în conditiile legii.

3. Sumele reprezentând contributiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în conditiile legii, numai potrivit destinatiei acestora.

ARTICOLUL 140 - Curtea de Conturi

1. Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare si de întrebuintare a resurselor financiare ale statului si ale sectorului public. În conditiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi se solutioneaza de instantele judecatoresti specializate.

2. Curtea de Conturi prezinta anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public national din exercitiul bugetar expirat, cuprinzând si neregulile constatate.

3. La cererea Camerei Deputatilor sau a Senatului, Curtea de Conturi controleaza modul de gestionare a resurselor publice si raporteaza despre cele constatate.

4. Consilierii de conturi sunt numiti de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curtii de Conturi sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe toata durata acestuia. Ei sunt supusi incompatibilitatilor prevazute de lege pentru judecatori.

5. Curtea de Conturi se înnoieste cu o treime din consilierii de conturi numiti de Parlament, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

6. Revocarea membrilor Curtii de Conturi se face de catre Parlament, în cazurile si conditiile prevazute de lege.

ARTICOLUL 141 - Consiliul Economic si Social

Consiliul Economic si Social este organ consultativ al Parlamentului si al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organica de înfiintare, organizare si functionare.

TITLUL V

Curtea Constitutionala

ARTICOLUL 142 - Structura

1. Curtea Constitutionala este garantul suprematiei Constitutiei.

2. Curtea Constitutionala se compune din noua judecatori, numiti pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.

3. Trei judecatori sunt numiti de Camera Deputatilor, trei de Senat si trei de Presedintele României.

4. Judecatorii Curtii Constitutionale aleg, prin vot secret, presedintele acesteia, pentru o perioada de 3 ani.

5. Curtea Constitutionala se înnoieste cu o treime din judecatorii ei, din 3 în 3 ani, în conditiile prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 143 - Conditii pentru numire

Judecatorii Curtii Constitutionale trebuie sa aiba pregatire juridica superioara, înalta competenta profesionala si o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridica sau în învățământul juridic superior.

ARTICOLUL 144 - Incompatibilitati

Functia de judecator al Curtii Constitutionale este incompatibila cu oricare alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul juridic superior.

ARTICOLUL 145 - Independenta si inamovibilitatea

Judecatorii Curtii Constitutionale sunt independenti în exercitarea mandatului lor si inamovibili pe durata acestuia.

ARTICOLUL 146 - Atributii

Curtea Constitutionala are urmatoarele atributii:

a) se pronunta asupra constitutionalitatii legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a Guvernului, a Înaltei Curti de Casatie si Justitie, a Avocatului Poporului, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori, precum si, din oficiu, asupra initiativelor de revizuire a Constitutiei;

b) se pronunta asupra constitutionalitatii tratatelor sau altor acorduri internationale, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;

c) se pronunta asupra constitutionalitatii regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre presedintii celor doua Camere, a unui grup parlamentar sau a unui numar de cel putin 50 de deputati sau de cel putin 25 de senatori;

d) hotaraste asupra exceptiilor de neconstitutionalitate privind legile si ordonantele, ridicate în fata instantelor judecatoresti sau de arbitraj comercial; exceptia de neconstitutionalitate poate fi ridicata si direct de Avocatul Poporului;

e) solutioneaza conflictele juridice de natura constitutionala dintre autoritatile publice, la cererea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a primului-ministru sau a presedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

f) vegheaza la respectarea procedurii pentru alegerea Presedintelui României si confirma rezultatele sufragiului;

g) constata existenta împrejurarilor care justifica interimatul în exercitarea functiei de Presedinte al României si comunica cele constatate Parlamentului si Guvernului;

h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din functie a Presedintelui României;

i) vegheaza la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si confirma rezultatele acestuia;

j) verifica îndeplinirea conditiilor pentru exercitarea initiativei legislative de catre cetateni;

k) hotaraste asupra contestatiilor care au ca obiect constitutionalitatea unui partid politic;

l) îndeplineste si alte atributii prevazute de legea organica a Curtii.

ARTICOLUL 147 - Deciziile Curtii Constitutionale

1. Dispozitiile din legile si ordonantele în vigoare, precum si cele din regulamente, constatate ca fiind neconstitutionale, își înceteaza efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curtii Constitutionale daca, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, dupa caz, nu pun de acord prevederile neconstitutionale cu dispozitiile Constitutiei. Pe durata acestui termen, dispozitiile constatate ca fiind neconstitutionale sunt suspendate de drept.

2. În cazurile de neconstitutionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat sa reexamineze dispozitiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curtii Constitutionale.

3. În cazul în care constitutionalitatea tratatului sau acordului international a fost constatata potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei exceptii de neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitutional nu poate fi ratificat.

4. Deciziile Curtii Constitutionale se publica în Monitorul Oficial al României. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI

Integrarea euroatlantica

ARTICOLUL 148 - Integrarea în Uniunea Europeana

1. Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuții către instituțiile comunitare, precum și al exercitării în comun cu celelalte state membre a competențelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaților și senatorilor.

2. Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

3. Prevederile alineatelor 1. și 2. se aplică, în mod corespunzător, și pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

4. Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului 2..

5. Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea să fie supuse aprobării instituțiilor Uniunii Europene.

ARTICOLUL 149 - Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaților și senatorilor.

TITLUL VII

Revizuirea Constitutiei

ARTICOLUL 150 - Inițiativa revizuirii

1. Revizuirea Constitutiei poate fi inițiată de Președintele României la propunerea Guvernului, de cel puțin o patrimă din numărul deputaților sau al senatorilor, precum și de cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot.

2. Cetățenii care inițiază revizuirea Constitutiei trebuie să provină din cel puțin jumătate din județele țării, iar în fiecare din aceste județe sau în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.

ARTICOLUL 151 - Procedura de revizuire

1. Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere.

2. Dacă prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședința comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei patrimi din numărul deputaților și senatorilor.

3. Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire.

ARTICOLUL 152 - Limitele revizuirii

1. Dispozițiile prezentei Constitutii privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii.

2. De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

3. Constitutia nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război.

TITLUL VIII

Dispozitii finale si tranzitorii

ARTICOLUL 153 - Intrarea în vigoare

Prezenta Constitutie intra în vigoare la data aprobarii ei prin referendum. La aceeasi data, Constitutia din 21 august 1965 este si ramâne în întregime abrogata.

ARTICOLUL 154 - Conflictul temporal de legi

1. Legile si toate celelalte acte normative ramân în vigoare, în masura în care ele nu contravin prezentei Constitutii.

2. Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrarii în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislatiei cu prezenta Constitutie si va face Parlamentului sau, dupa caz, Guvernului, propuneri corespunzatoare.

ARTICOLUL 155 - Dispozitii tranzitorii

1. Proiectele de legi si propunerile legislative în curs de legiferare se dezbat si se adopta potrivit dispozitiilor constitutionale anterioare intrarii în vigoare a legii de revizuire.

2. Institutiile prevazute de Constitutie, existente la data intrarii în vigoare a legii de revizuire, ramân în functiune pâna la constituirea celor noi.

3. Prevederile alineatului 1. al articolului 83 se aplica începând cu urmatorul mandat prezidential.

4. Dispozitiile cu privire la Înalta Curte de Casatie si Justitie vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrarii în vigoare a legii de revizuire.

5. Judecatorii în functie ai Curtii Supreme de Justitie si consilierii de conturi numiti de Parlament îsi continua activitatea pâna la data expirarii mandatului pentru care au fost numiti. Pentru asigurarea înnoirii Curtii de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi acestia vor putea fi numiti pentru înca un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

6. Pâna la constituirea instantelor judecatoresti specializate, litigiile rezultate din activitatea Curtii de Conturi vor fi solutionate de catre instantele judecatoresti ordinare.

ARTICOLUL 156 - Republicarea Constitutiei

Legea de revizuire a Constitutiei se publica în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptarii. Constitutia, modificata si completata, dupa aprobarea prin referendum, se republica de catre Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o noua numerotare.